ajaloo-professoriks ja 2 a. hiljemini samasse rajatud ülikooli ajaloo- ja muinasteaduse-professoriks. Tartu ülikooli avamise kohta 15. X 1632 avaldas M. s. a. Tartus trükitud »Relatio von Inauguration der Universität zu Dörpat« (uuesti tr. Bunge, Archiv VII, lk. 242—71), mis on tähtis allikas Tartu ülikooli asutamise ja vanima ajaloo kohta. Samal a. ilmus M.-el esimene ajalooline töö *Syntagma de origine Livonorum* (uuesti tr. *Scr. rer Liv.* II, lk. 511—38), milles autor üksikasjaliselt käsitleb Liivi ajalugu ja selle allikaid enne sakslaste tulekut; olles ainult tolleaegse õpetlase suurte teadmiste näide, ei oma töö praegu enam mingit teaduslikku väärtust. Järgmisel, 1633. a. ilmus M.-e sulest Tartus »Histor. Prodromus des Liefländ. Rechtens u. Regiments von Anfange der Provintz Erfindunge, biss auff Ihr Königl. Maj. von Schweden Gustavi Magni Todt«, milles ta Liivimaalt ja võib-olla mujaltki kogutud hulga materjali najal katsub anda ülevaadet Liivimaa õigusliku seisundi arengust ja eesõigustest vanimast ajast alates. M.-e tähtsama ajaloolise teosena on see omal ajal olnud vististi õige tähelepanuväärilne, kuigi meie päevil töö osutub peaaegu ainult kuriositeediks. — Saanud nähtavasti Gustav Horn'i usalduse osaliseks, nimetati M. a. 1636 viimase maaomanduse inspektoriks Liivimaal ja säilinud allikaist on näha, et M., omades arvat. ka häid tehnilisi teadmisi, on teotsenud võrdlemisi palju tulunduslikulgi alal. Temal oli mõisa teisel pool Emajõge, mille pärast ta ajuti protsessis Tartu raega; ta sattus oma tujuka iseloomu tagajärjel mõnikord teistegagi vastollu. Kui kaua ta Tartu ülikoolis professoriks olnud, pole täpsalt teada; nähtavasti on ta juba kevadel 1637 selt kohalt lahkunud või tagandatud, kui ta vastu tõsteti raske süüdistus kahe naise pidamises. Põgenenud Liivimaalt, ei ilmunud ta Tartu enese eest kostma, mille järel ta olevat kuulutatud lindpriiks. Hiljemini kerkib M. esile Rootsis, kus ta pikas ja keerulises protsessis kõrgemate kiriku võimukandjate ees esineb süüdistatuna ketserlikkude mõtete avaldamises ja viibib mõne a. vangipõlves. Oma viimaseil aa. teotses M. mingi tehnilise ülevaatajana vasetööstuse alal Rootsis ja suri a. 1657 või 1659. — M.-elt on säilinud võrdlemisi suur hulk käsikirju, mis alal hoitakse osalt Tartu ja Upsala ülikooli ja Stokholmi kuningl. raamatukogus.

Gadebusch, Abh., 99—104; Recke-Napiersky III; Beise II; J. Nordström, F. M. En äventyrlig Dorpatprofessor och hans glömda insats i det engelska komediantdramats historia (Samlaren, Ny Följd, 2., 1921). *A. R. C.*

MENNING, Karl, teatri- ja politikategelane, sünd. 29. IV 1874 Tartus majaomaniku pojana, õppis aa. 1893—1901 Tartu ülikoolis usuteadust, oli prooviaasta pidamise järel Võru praostkonna abiõpetaja, loobus kirikuõpetaja kutsest (1904) ning andus Eesti näitemängu edendamisele. Juba üliõpilasena tundis M. elavat huvi Eesti kunsti, muusika ja teatri uuendamise küsimuste vastu ning avaldas »Postimehes« kirjutisi neilt aladelt; m. s. ilmus tema sulest arvustav ülevaade Eesti näitekirjanduse ajaloost (EÜS-i alb. VII). Mainitav on ka, et M. üliõpilasena avaldas mõned Juhan Liiv'i lühemad jutukesed saksakeelses tõlkes. Aa. 1904—06 töötas M. Berliinis M. Reinhardt'i näitelaval, ette valmistudes näitejuhiks, ning hakkas »Vanemuise« uue maja avamisega 1906. a. sügisel »Vanemuise« teatri direktoriks, milliselt kohalt lahkus 1914. a. kevadel seltsis tekkinud sisemiste lõhede tõttu. Selle järel töötas M. aa. 1914—18 Tallinnas »Päevalehe« toimetuses ning läks 1918. a. alul Eesti Ajutise Valitsuse ülesandel ühes teistega välismaile selgitama Eesti rahva riikliku iseseisvuse püüdeid, viibis sel otstarbel aa. 1918—19 Kopenhaagenis, oli 1920.—21. a. Eesti Vabariigi esindaja Skandinaavia riikides ning määrati 1921. a. kevadel Eesti saadikuks Berliini, kus asub praegugi (1927). Kodumaal elades võttis M. elavalt osa Eesti seltskondlikust elust, töötas Tartus m. s. muusikaelu edendamiseks, oli aa. 1904—05 »Vanemuise« esimees; ajakirjanikuna on M. avaldanud palju kirjutisi politika-, teatri-, muusika- ja kirjandusküsimuste kohta. — M.-i peamine tähtsus aga seisab Eesti teatri loomise alal. Töötades pikemat aega »Vanemuise« näitejuhina suutis M. anda Eesti teatrile endise puhtdiletantliku, nii repertuaari ja ettekande kui lavastuse suhtes õige piiratud tarvidusi rahuldava näitelava asemel kunstiasutise laadi ning ilme. See M.-i tegevus väljendus üksikasjaliselt suuremalt osalt kutselistest liikmetest koosneva näiteseltskonna loomises ning kasvatamises jõududest, kes selleks ei olnud saanud erilist ettevalmistust, repertuaari rikastamises paremate tõlketöödega ilmakirjandusest ning rea paremate Eesti draamade ettekandmises (A Kitzberg, E. Wilde j. t.), milledest mitmed ette kanti esietendusel, esimesel kohal A. Kitzberg'i paremad tööd: »Tuulte pöörises«, »Libahunt«, »Kauka jumal«. Näidendite valimisel pani M. erilist rõhku väärtuslikule sisule, selle kaudu püüdes arendada ning tõsta publiku maitset; eelistades realistlik-naturalistlikku draamat tuleb M.-il kuulda teravaid etteheiteid teatava ühekülgsuse pärast. Näiteseltskonna loomisel taotles M. kindlat distsipliini näitelaval, selgust ja täp-